

FRERE-ORBAN, Hubert Joseph Walthère, advocaat en staatsman (Luik 24 april 1812 - Brussel 2 januari 1896).

Zoon van een ambtenaar, volgde middelbaar onderwijs bij een Franse gast-leraar te Luik, liep te Parijs college aan de Sorbonne en promoveerde tot doctor in de rechten te Leuven (1832). Frère (Orban is de naam van zijn echtgenote) vestigde zich als advocaat in zijn geboortestad, werd er tot gemeenteraadslid gekozen (1840) en was van 1847 tot '94 liberaal volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Luik. Als Minister van Openbare Werken (1847-'48) en van Financiën (1848-'68) voerde Frère-Orban een economisch vooruitstrevende doch sociaal conservatieve politiek. Van 1868 tot '70 en van 1878 tot '84 leidde hij de regering en was titularis respectievelijk van Financiën en van Buitenlandse Zaken. Na 1884 werd hij door de sociaal progressieve vleugel van de liberale partij naar de achtergrond verdrongen.

Frère-Orban achtte sommige Vlaamse eisen gerechtvaardigd, andere echter onwettig, zelfs buitensporig en gevaarlijk. Wat hij heel goed zag, was de noodzaak van persoonlijke vrijheid inzake taalkeuze, het wezenlijk onderscheid tussen het Zuid- en het Noordnederlands, het culturele en communicatieve isolement van het Vlaams taalgebied, de praktische onmogelijkheid van de Walen om Nederlands te leren. Hij stemde derhalve in met een gedeeltelijke vernederlandsing van het officieel middelbaar onderwijs en met de vertaling in het Nederlands van de wetteksten en de parlementaire verslagen, doch verzette zich beslist tegen elke taalwetgeving.

Frère-Orban heeft ten onrechte een anti-Belgische betekenis aan de V.B. toegekend. Doelbewust heeft hij de vernederlandsing van het officiële leven in Vlaanderen tegengewerkt en indirect de electorale waardering van het flamingantisme van Vlaamse liberale politici verminderd.

LITERATUUR: A. Prayon-van Zuylen, *De Belgische Taalwetten* (1892); - P. Hymans, *Frère-Orban*, I-II (1905-'10); - P. Fredericq, *Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, I-II (1906-'08); - J. Garsou, *Frère-Orban*, I (1946); - H. van Leynseele en J. Garsou, *Frère-Orban. Le crépuscule 1878-1896* (1954); - K. van Isacker, *Werkelijk en wettelijk land. De katholieke opinie tegenover de rechterzijde 1863-1884* (1955); - L. Wils, *Het ontstaan van de Meetingpartij te Antwerpen en haar invloed op de Belgische politiek* (1963); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, III-IV (1964-'65); - Th. Luykx, *Politieke geschiedenis van België van 1789 tot heden* (1964).

MARC D'HOKER